

SOSIALURIN

Prentsmiðjan á Heygsbreyt

Blaðstjórn:

tlf. 1820
TórshavnTorfinn Smith (ábyrgd)
Hanna Lisberg

Felagsmarknaðurin

VIT liva einum heimsparti sum er meira og meira merktur av broytingum, ikki einans innanfyri landamark, men eisini tvørturum landamark. Broytingarnar eru so viltfevnandi, at tær ikki steðga við tey mark, sum fyrr hava verið galdandi fyri samvinnu landanna millum.

TAÐ kemur eins væl at gera seg galdandi fyri okkum sum fyri onnur lond. Skulu vit rokna við einum samarbeiði, ja, so megu vit eisini rokna við, at vit vera við til at geva nakað burturav okkara, eins væl og vit krevja fyrimumir av øðrum.

Í LÖTUNI fara fram samráðingar um møgulegan limaskap Danmarkar í Felagsmarknaðinum. Hvat úrlitið av samráðingunum fer at vera, vita vit ikki. Vit vita bert tað, at hjá okkum føroyingum er tað umráðandi, at vit sleppa at leita á fiskileiðir okkara, uttan at hesar eisini leggjast onnar fyri øðrum og størri tjóðum.

EINS væl og akurin er avgerandi fyri landbúnaðin hjá teim stóru londunum, er havið akur okkara — og tí ræður um at hesin akur verður lagdur til okkara brúks, sum hava 99% av okkara útflutningsvirði frá fiskarinum.

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

B
R
Ø
V

VÆLEYDNAÐ »DEBUT« HJÁ ATLA DAM Í DONSKUM TV.

Bilsnir gjørdust vit Keypmanna havnar-føroyingar seinasta friggjakvöld, táð vit knapplig í vælumtöktu sending Flemmingar Madsen søu, at tað vóru føroysk viðurskifti, sum skuldu viðgerast, men av beiskum royndum við slíkum sendingum fyrr, farnaðust vit eisini, tí ofta hava »innslög« við føroyskum politiskum verið direkta pinlig! — Vit gloyma seint sjálvsfyrstisgarparnar, táð teir beint út gjørdur okkum fyri skommum í danska sjónvarpinum á sinni!

Eru vit saman við skilagóðum dønnum, meðan sendingin stendur uppá, er tí vanligt, at føroyingar neyðhaldar sær í bleytum stólum, meðan sveittin lekur av teimum, inntil okkara heimligu politisku foringar eru horvnir av skerminum.

»Fara teir nú at dumma seg alt ov nógv ella hvussu? Verður tað bara húðaskógvaprát? Ella enn verri, verður tað crayonsk lummafilosofi, eidenmullerskar svulstigeitir og sentimentalar kettisoppar? Ella fara teir at vevja í teimum vanligu undirlutakenslunum? Ella »bara« at avdúka vanligt nationalt »forfylgisvanvæði?« Hevði tað eydnast føroyingum hesuferð at hildið sær á eggini ella munnu teir sum vant snáva í láturligum skarvslopi, so teir

eins væl kundu dottið oman á slottum?»

Alt hetta melur í sekundspurtum gjoynum hugan á monnum, slíkt politiskt stress hava føroyskir politikkarar kunna lagt á landsmenn í útlegd higar!

MEN hesuferð var øðrvísi! Atli var greiður, »nøgtternur« fólkaligur, men hvassur! Júst tað, sum likar danska TV-hyggejariðnum. Hann fekk sagt nakað lítið kanska, tí hinir vildu alsamt troðka seg fram at Mentad, hann segði, var gott! Tað sat væl og fekk helst dansku TV-fjeldina at hugsa gjøllari um danskt-føroyskar relationir.

Bara tað, at Atli fekk Baunsgaard at bakka og geva honum rætt í búskaparpolitiska stavnhalðinum var persónligur sigur fyri hann, tí vit, ið kenna Baunsgaard frá politiskum TV-tjaki her niðrfrá vita, hvussu sjáldan hann verður teptur, eisini táð hann hevur órætt!

Um hin føroying, vit høvdu við, blaðmannin Knút Wang er bert at siga, at hann ikki gjørdi sær so nógv fyri skommum sum flestir høvdu fryktað fyri, men júst nakar »sheppin« representantur fyri føroyskan politikk var hann ikki! Hann tosaði mest av teimum fyra og segði avgjørt minst! Tað einu ferðina var hann beinleiðis gjørdur til kongafisk av Baunsgaardi, sum alt fyri eitt sá, at her var eitt naivt, heldur óvitandi »offura«.

Stutt sagt: Vit áttu at havt meira av Atla og minni av Knúti Wang, men alt í alt fekk mosh hins seinna ikki spilt tað stóra perspektivið, sum eyðkendi orð Atla. Her var fyri fyrstu ferð ein føroyskur politikkari sum »virkaði« í dansk-

um TV — hann var beskeðin, men kundi replicera hvast, skjótt, og endiliga var hann representantur fyri hin hugsandi føroying, málbar seg tekniskt skynsamur um figgjarmál, einum politikara verdukt!

Takk skulu tygum hava, Atli Dam — vit rættu okkum uppafur í stólinum hesuferð og hin mesta rós: Danir vóru imponeraðir, noyddust ikki sum vant at »ugga« okkum føroyingar við, at »selvfølgelig« er jeres politikere gode nok, de har bare måske lidt vanskeligt ved at udtrykke sig på dansk etc... nei, nu var vent i højnen — teir fagnaðust um, at Baunsgaard varð konfronteraður við óimponeraðan móteftir or yr Føroyum. Vit citera dana sum sat í stovu við okkum, táð sent var: »Jeres socialdemokrat, han er sgu ikke dårlig!« Soleiðis fullu orðini av dana, ið væl at merkja ikki sjálvar er socialdemokrat.

Konklusiónin má vera tann, at hin skulaði, vællærði politikarinn »ger« seg nú einabest í danskum sjónvarpi, har hyggjararnir eru rættuliga kritiskir. Politiska andstøðan í Føroyum kann prisa seg lukkuliga fyri, at valbardagi í Føroyum ikki fer fram í sjónvarpi.

Vælnogdur útiseti.

* * *

14. SEPTEMBER

kallar javnaðarflokkinn fyri ein sambandsflokk. Stóri sambandsflokkur enn tjóðveldisflokkurin finnist ikki í Føroyum.

So tosa teir um sjálvstýrismál. Teir sótu í fyra ár við ræðið, og teir framdu eitt eitt einasta sjálvstýrismál; tey sjálvstýrismál, sum eru framd í Fø-

Arbeidskraftin er fyriritreyt

Á 1. mai-dagshaldinum í Fuglafirði helt Atli Dam, landsstýrismaður, hesa røðu:

Tað gleddi meg mikið, at eg varð biðin um at tosa her 1. mai henda dag, sum arbeiðsmenn og kvinnur, ja fakfelagsrørslan sum heild hevur sær sum merkisdag.

Merkisdag fyri at minna á og virða tað sum vunnid er, merkisdag, fyri at ikki skulu verða gloymdir teir skansar, sum fullu í arbeiðaranna hundrad ára langa stríði fyri menniskjansverðum korum, fyri at minna á hvat hetta hevur kostað, fyri at virða teir sum fullu í stríðinum og fyri at gera var við, at rørslan øll kennir seg sum part av eini storri eind. Kennir seg solidariska við arbeiðararørsluna um allan heim, ta rørslu, sum eisini hátíðarheldur henda dag.

Men mest er dagurin merkisverður tí, at enn eru felogini, hann hátíðarhalda, samd um, at framvegis verða tøk tikin fyri at vinna enn størri málum og enn longri fram, tí tað er jú so við hesum, sum við øllum livsins stríði, at ongantíð er vunnid á mál, ongantíð er lídugt, nýggj mið og nýggj krøv verða

altíð at koma undan kavi. So hvørt breitt verður omanav finnur ein nýggjar óloystar uppgávur.

Politiska og fakliga arbeiðararørslan

Tað hevur verið og er eitt samstarv ilag millum tykkum tann fakliga partin av arbeiðararørsluni og hina politisku arbeiðararørsluna.

Hetta er gott og skal so vera. Í summum londum er kanska hetta samstarv dyggilgari enn her hjá okkum, við tað, at fakfelagsrørslan meira beinleiðis enn her hevur ávirkan á politisku rørslna, er knýtt at henni og velur sær umboð at skipa fyri har. Men hóast henda ávirkan hjá okkum er meira óbeinleiðis, kann ikki annað sigast, enn at sama lina hevur verið drigin av báðum síðan liv birtist í.

Tað arbeiði, ið innast skal, skal eisini — við teirri samfelagskipan vit hava í dag — ganga í bæði bórð, tað politiska og tað fakliga.

So leingi tað stóði ikki er lagt, at allir samfeligins ibúgar hava árnað, at í veruleikanum eru øll handans og andans arbeiðarar, starvsmenn, tænaðsmenn, arbeiðsgevarar og onnur ikki annað enn tenarar fyri heildina, at teir og tey stutt og greitt eru arbeiðarar, sum øll eru um at framleiða tann ágóða, samfelagið gevur og tí eiga sama rett til at fáa lut í hesum ágóða, so leingi má hetta arbeiði ganga á tynnar vegir, ein politiskan og ein fakligan.

Tá eg kenni meg sum umboð fyri tann politiska partin av arbeiðararørsluni, haldi eg, tað er hóskandi at umtala nakað av tí, sum vunnid er tann vegin í seinastuni og eisini tað, sum vit ikki rukku í hesi syftu.

Somu lön til kvinnur og menn

Ein hin størsta sigur haldi eg vit vunnu í gjár, og var tað ein sigur, sum setti okkum fram um tað, aðrir hava rokkið. Her hugsi eg um at veita kvinnum og monnum somu lön fyri sama arbeiði.

Tað er jú áasannað um allan

heim, at so skuldi verið, men nærum onga staðni er tað í roynd og veru komið so langt.

Iggjár samtykti tingið uppskotið um, at dyrtíðarviðbøturnar skulu verða teir somu fyri kvinnur og menn.

Áður vóru priðstalsviðbøturnar ójavnar, nevniliga kr. 4,22 fyri konufólk og 5,45 fyri mannfólk, hesin munur er nú javnaður, og vit eru harvið so nógv nærri at hava eins kvinnu- og mannslön enn fyrr.

Tað sum eftir er í hesum spurningi er, at felogini nú vinna kvinnum somu grundlön sum monnum, hetta hevur ikki verið hildið at vera ein politiskur spurningur, ella ein spurningur hjá lögávvaldinum at loysa, her mugu felogini sjálvi vinna á mál. Grundlönarmunurin er í lötuni, hugsi eg, 1,23 kr.

Arbeidsvikan

At arbeidsvikan eisini íggjár varð styttað niður í 42½ tíma meti eg stóran politiskan sigur, nú eru vit í hesum spurningi ájavnt við flestu av teim londum vanligt er at sammeta við.

Hesin 1½ tímin merkir í sjálvum sær eisini munandi lönarbatu, tí tað er sjálvsagt at henda stytting fer fram uttan inntøkumiss fyri vikuna.

Málið var at koma niður á

40 tíma viku, men íhald er jú altíð, sum vinnast skal á, og menn torðu ikki hesa ferð at taka eitt lóp uppá 4 tímar, tí sagt varð, at framleiðslan tá fór at minka av nógv. Hetta er so ein meting. Sjálvur trúgvi eg ikki, at so vildi blivið, tí royndir aðrastaðni vísa, at styttri arbeiðsvika tvørturimóti at minka um framleiðsluna hevur ókt hana. Hetta kemst av, at menn hava verið noyddir til at gera rationaliserandi og framleiðslu-økjandi tiltøk og lönarskipanir; hetta er eisini tiltrongt hjá okkum.

At tað eydnast at koma niður á teir 40 tímarnar aðrenn langt umliður ivist eg ikki í.

4 viku frítíð

Í málinum um 4 viku feriu rukku vit ov stutt í hesi syftu. Spell var tað, fyrst og fremst tí, at hetta hevði týtt ein lönarbata uppá 2,5%, og eg hugsi at her hjá okkum har arbeiði ikki er til allar hendur, men har menn ganga arbeiðsleysir stóran part av árinum, er spurningurin um at sleppa at halda fri eina viku meira av minni týðningi enn tað, at fingið 2,5% meira at staðið ímóti við í teirri tíð, eingin vinna er. Men sjálvsagt fyri hann, sum arbeiðir alt árið, kunnu 4 vikur á ong an hátt sigast at vera ov nógv.

Fyrr umtalaði íhald tordi ikki í einum kasti at stuðla try